

GAZETA TRANSILVANIEI.

A N U I L X I I .

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRASOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu
se primesc. Manuscrisurile
nu se retrimit.
INSERATE se primesc la AD-
MINISTRAȚIUNEA în Brașov și la
următoarele Birouri de anunțuri:
In Viena: M. Dukas Nachf.
Max. Augenthaler & Emerich Lesner.
Heinrich Schalek. Rudolf Mosse.
A. Oppelka Nachf. Anton Oppelk.
In Budapesta: A. V. Goldber-
ger, Ekstein, Bernat. In Ham-
burg: Marly & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
riă garmond pe o coloană 6 or.
și 30 or. timbru pentru o pu-
blicare. — Publicării mai dese
după tariful și învoială.
RECLAME pe pagina a 3.a o
seriă 10 or. sau 30 bani.

"GAZETA" iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se printră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare
Târgul Inului Nr. 30, eteșit
I.: Pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei
luni 3 fl. — Un exemplar 5 or.
v. a. sau 15 bani. — Atât abo-
namentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 121.

Brașov, Joi 3 (15 Innie).

1899.

Visuri absurde.

Cetitorii noștri își vor aduce a-minte, că înainte de a se desbata în dietă proiectul de lege asupra judicaturei Curiei în afacerea alegerilor dietale, presa maghiară de toate culorile a dat alarma, că naționalitățile nemaghiare vor trage un profit din această lege și că prin urmare Maghiarii trebuie să ia măsuri, ca să se paralizeze efectele ei, întrucât ar pute deveni „periculoasă” dominațiunei rasei maghiare.

Temerile acestea ale șovinistilor maghiari priveau acea dispozițiune din amintita lege, promulgată precum scim în foia oficială dela 10 Iunie c., prin care se desființază mărginirea dreptului electoral față cu cei-ce nu-și plăteau la timp contribuția și se enunță, că în viitor dreptul electoral să nu mai fiă legat — după-cum determină legea electorală — de condițiunea, ca cetățenul să-și fi plătit darea către stat până la un anumit termen.

Prin această nouă dispoziție se înmulțesc numărul alegătorilor într-o cât-va, și acest moment formeză obiectul de îngrijire al patrioților șovinisti. Ei îndată s'au și gândit la un mijloc de-a zădărnici efectul amintitei dispozițiuni cu privire la nemaghiari cerând prin foile lor să se restabilească vechia proporțiune între alegătorii maghiari și nemaghiari prin aceea, că în ținuturile locuite de naționalități, și mai ales în Ardeal, să se reducă cercurile electorale, pe când din potrivă în ținuturile locuite în preponderanță de elementul maghiar aceste cercuri să fiă înmulțite.

Firește, că părerea despre „marea concesione”, ce li-s'ar face naționalităților nemaghiare în noua lege, a fost exploatată de unele foi maghiare și în altă direcțiune. Mai ales în ce privește pe Români, ele au lansat părerea, că acum Români vor părăsi pasivitatea și în viitor vor lua parte activă la alegerile die-

tale. Era mai mult un balon de încercare pentru a vedea cam ce dispozițiune domnesce în tabăra națională română.

Undița aruncată de aceste foi n'a prins. Ele și-au primit răspunsul cuvenit și în cele din urmă au trebuit să se convingă, că Români nu se încăldesc de loc de pretinsa concesione și că în genere ei nu văd nici cea mai mică schimbare în situațiunea gravă și strimtorată, ce li-s'a creat.

Abia s'a promulgat legea pentru judicatura Curiei în ataceri electorale, și etă că erăși se aude vocea sirenelor șoviniiste. Dér fiind-că au vădut, că ea nu prinde la Români, și-au schimbat cântecul și, precum vedem dintr'un comunicat al corespondenței oficiose „Pol. Ért.”, lăsând la o parte pe așa dișii ultraiști din Ardeal, fac să răsune accentele lui ademenitoare la adresa pretinselor elemente moderate române.

Etă ce scie să povestescă oficiosa: Intre Români ardeleni s'ar fi pornit — dice ea — o acțiune de a lua parte activă în viitor la alegerile dietale. S'a iscat însă o certă în privința această între conducătorii români, în urma căreia ideea de a lua parte cu toți în mod solidar la alegeri, a făcut fiasco, producând chiar și o ruptură între ei. Dér pe când astfel nisuițele ultraiștilor nu se pot valida, elementele moderate se vor folosi cu atât mai mult de era „legii, a dreptului și a dreptății” pentru a conlucra în cadrul existent parlamentar la înaintarea intereselor țării.

Acăsta este povestea răsărită din fantasia creierilor șovinisti. Ea își are însemnătatea ei în ce privește visul maghiarisatorilor de-a vedea odată națiunea română trecând cu mic cu mare pe sub jugul candin, visul de-a vedea într'o di pe toți Români din Ardeal, Bănat și Țera unghurească înjugați la carul guvernului și pe cei câți-va fruntași ai lor, aleși din grația acestuia, închinându-se marelui Mogul și purtând

praporul tricolor unguresc cu inscripțiunea: „lege, drept și dreptate”.

Insă nu este nicăiri scris, că toate visurile maghiare au să se implinescă. Să-și pună deci pofta în cuiș șovinistii nerăbdători, căci nu stă în puterea nici a parlamentului, nici a guvernului și nici a regelui ungar de-a schimba legea eternă, după care se dirij destinele popórelor.

Preoțiimea română unită și ajutorul de stat. Mișcarea în sinul clerului român unit în contra ajutorului de stat, pe care guvernul îl imparte în condițiuni atât de umilțore, a început par-că să stagneze. Acăsta este, cel mai puțin, un simptom forte îngrijitor. Dintre protestele ridicade în urmă, avem de înregistrat protestul preoțiimei române unite din *protopopiatul Indolului*, care întrunită în conferență, a luat decisiunea, să se alătore la mișcarea contra ajutorului de stat și să declare, că respinge ajutorul în condițiunile umilțore, în care se imparte.

După cum suntem informați însă, o mare parte dintre preoți stau și acum în chibzuri: să primescă, ori să nu primescă? Unii n'au curajul să se pronunțe pro sau contra, alții — și acăsta e mai trist — așteptă cu neastimber să le curgă în pungi arginții amăgitori, fără a ține seama, că printr-asta se fac unele umile și docile ale dușmanilor bisericei române naționale, sparg solidaritatea cu confracții lor buni și bravi și, supunându-se și tirându-se pentru mila străinului, crează cea mai grea situație în luptele mari, ce va avé să le supórtede aici înainte biserica cu inimicii ei seculari. Cu durere trebuie să constatăm acăsta, fără însă de a ne fi pierdut speranța, că în momentul suprem toți din toate părțile se vor reulege și se vor concentra, pentru a respinge cu puteri unite atacul îndrăsnet în contra bisericei.

„Pacea popórelor”. Sub titlul „Der Volksfriede” va apăre dițele viitoare în Viena (14 Johanningasse 30) un organ de publicitate săptămânal, sub conducerea mai multor bărbați politici, care își va înscrie în program *înțelegerea și egala îndreptăre a naționalităților din Austro-Ungaria*. Una din-

tre foile unguresci luând act despre apariția acestui diar dice, că el ar fi organul mai multor politicianti distinsi, cari și-au propus împăcarea naționalităților din monarhia; aceștia ar fi membrii unei societăți politice și intenția lor este de-a studia mai adânc raporturile de naționalitate, pentru a cunoșce gravamentele singuraticelor naționalități și dorințele lor, și pentru a afla mijlocele, cu cari s'ar puté înlătura din viața de stat și socială tot ce póte da nascere la certele de naționalitate. Scopul lor este — dice foia maghiară — ca cu timpul să înființeze o partidă politică, care trimițând reprezentanți în ambe parlamentele, să împace naționalitățile pe baza dreptății și a egalei îndreptățiri. Este de interes a mai spune, că amintita foia unghurească își ia aerul de a da lecții fondatorilor organului german dicând, că „ar fi de dorit, ca acei domni să se apuce de lucru cu cunoscința deosebirilor de drept public. Laita este granița. Altă lege este la stânga și alta la dreapta. Monarhia n'are naționalități și cestiunea naționalităților nu este o afacere comună”. — Observarea acăsta a foiei șoviniiste maghiare dá pe față temerile, de care sunt cuprinse cercurile politice din Peșta în fața programului, ce și-a ales noul diar „Der Volksfriede”: de a vërșa lumină asupra raporturilor dintre naționalitățile monarchiei și a informa străinătatea despre stările de lucruri reale de dincóce și de dincóde de Laita.

Apel!

Stimați concetățeni!

În vara acestui an se implinesce un pătrar de veac, de când corpul pompierilor voluntari brașoveni și-a început activitatea în orașul nostru natal.

Susținut și sprijinit de bunăvoința reprezentanței orașului, a magistratului orașenesc, a membrilor susținători, sprijinit apoi de institute și amici cu sentimente nobile, i-a fost cu puțință corpului pompierilor de-a fi înzestrat cu mijlocele necesare pentru lupta, ce avea să pórte și, provédut cu ele, de a puté înfrunta multe lupte grele, urmând

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Istoria oviculturii.

(Urmare).

În stână pentru muls este baciul cu câți-va din ciobani făcăi mai în vârstă — ca ajutóre ale lui — ér băieții, cari le pădesc la pășune sunt *mánătorii* prin strungă. Stâna la munte este făcută din bărne de brad, ori de fag, ori și numai din gard de nuiele, la câmp este numai din nuiele ori de scânduri și mobilă pe róte, pentru a o puté muta din un loc într-altul. Adăpost pentru oi construit anume nu există, decât un gard ușor numit strungă, pentru a-le ținea nóptea și pe timp urit la olaltă, ca să nu se imprăscie. La munte, decă le surprinde viscolul și zăpada, se refugiază și găsesc adăpost după cele petrii, ori sub cei brați și moliți seculari până trece furtuna; în Bărăgan pasc în cele găvane în forma unui cuib de pasere, unde nu le ajunge așa crivețul; decă le surprinde crivețul și oméțul la câmp deschis, atunci este mai

râu, căci le duce până în Baltă, fără a se puté opri. De multe ori le înemețesc și întroenesce cu totul. Pentru iernat în Bărăgan și pe cele moșii mari dela câmp, le fac drept adăpost câte-o perdea ușoră din partea crivețului, ori după cele șiri colorale de paie.

Cu Septemvrie scobor cu tótelea câmp și ocupă pășunile din miriști și porumbiști, unde pășunéză ziua și nóptea, trecând de pe-o moșie pe alta, cu învoială și fără învoială, tindând tóte spre Baltă. Decă vara a fost bună, sterpele, cârlanii și berbecii scobor grase dela munte, nu însă mánzările, cari au fost mulse tótă vara de câte 2—3 ori pe di. Ele trebuie să prindă ceva putere la câmp înainte de-a da ierna peste ele, și înainte de a se desvolta prea tare mielul în ele, fiind deja tóte burțose.

Acăstea sunt obiceiurile Mocanilor noștri de astădi, rămase de sute de ani la densii în vigóre, acelea erau în tocmă în vigóre și la cei-lalți Români din Transilvania și Ungaria. În învoilele Românilor din părțile Beiușului făcute cu capitoulul

episcopiei catolice de Orade dela 1374 se dice, că Români continuă și acum viața lor nomadă după obiceiurile străvechi și originale ale lor, și pentru a pasce pe domeniile aceluia, ei sunt obligați să dea făcare la Rusalii dijma din oi în loc de quinquesimesă, apoi la Sf. Maria mică când se desfac stănila, câte-o *oie de fă-care țirlă*, și prin luna lui Decemvre dijma din porci. Chinesii au să stringă dijma din oi și din porci după convențiunea făcută, și ei sunt scutiți de ea pentru persoana și averea lor, dér densii au să dea fă-care pe an câte-o jumătate de panură, o pătură de șea și câte un caș, apoi toți Români să dea în fă-care an la olaltă câte un cal).

Apoi Ferdinand I, ca rege al Unghariei,

1) Ipsi pro censu omnino tenentur singuli singulariter omnis singulis circa festum penthecosthes dare decimam partem ovium suarum *ratione quinquagesimae*, circa festum vero nativitatis beatae Mariae virginis singulae mansiones oves singulas *ratione descensus*, et de mense decembris vel circa similiter decimam porcorum suorum. Kenesii vero tamen ad ovium quam

rici, în 1564 ia măsuri energice, ca Mocanii și alții să nu mai pótă dosi și trece cu turmele lor dintr'o țără în alta pe timpul recensământului oilor și nici a-și părăsi satele.

Pe lângă industria de casă românească forte dezvoltată, care prelucra tóte produsele și derivatele oilor, cum la puțină popóre se găsesce mai bine, mai veni în ajutorul oviculturii române stabilirea Sașilor în Ardeal și a diferite colonii germane pe la orașe și târguri, cari cu manufacturele lor deteră un nou avânt industriei și întemeiară manufacture noue, între cari vigurile de postav, loden, fanele etc. Regele Matia Corvinul interdice la 1487 unghure-

porcorum praestitionem adstringuntur uxta conventionem factam inter nos et eosdem, et ultra hoc idem kenesii singulariter de more consuete dant circa... annis singulis medium lodicem, unum phyltrum pro sella et unum caseum; communiter vero olahi nostri dant nobis in die strennarum in signum domini annis singulis equum unum. Batthyani codex I, 7 Leges eccles III pag. 224.

cu credință devisei: „Focului spre nimicire, cetățenilor spre scutire“.

După o muncă de 25 de ani în serviciul scumpului nostru oraș natal, voim să sărbătorim în mod festiv intrarea într'un al doilea pătrar de secol.

Pentru celebrarea festivităților, cari se vor potența într'un mod deosebit prin faptul, că congresul regnicolar ungar al pompierilor va avea loc în orașul nostru, s'au stabilit zilele de 13—15 August a. c.

Și dacă e, ca această festivitate să decurgă într'un mod deosebit de demn și onorător pentru pompierime, din ceea ce se resulte nouă puteri, nouă dragoste și poftă pentru lucrarea în viitor în serviciul iubirei de aprăpeli, e absolut necesar, ca autoritățile și factorii datorii de ton, și în genere cetățenii toți să participe la această festivitate pentru de a da în chipul acesta o viie dovadă, că corpul pompierilor voluntari prin activitatea sa gata de jertfă în interesul public și-a câștigat dragostea și bunăvoința întregii populațiuni. Numai în cazul, când toți cetățenii acestui oraș vor participa la serbarea noastră iubilară, va deveni acesta o adevărată serbare de bucurie și onoare pentru corpul pompierilor voluntari. De aceea comitetul arangiator al festivităților își ține de o deosebită onoare de a invita în modul cel mai respectuos și cu o deosebită bucurie la serbarea iubilară de 25 de ani pe toți preoții cetățenii ai scumpului nostru oraș natal Brașov, pe toți membrii ajutorii, pe toți prietenii și binefăcătorii corpului pompierilor, și are firma speranță, că printr'o participare numără oșă a preoților noștri concetățenii va fi potențat nimbul festivității și se va da o sigură dovadă, că corpul nostru se bucură de o bună reputațiune și vază înaintea tuturor concetățenilor noștri.

De vreme ce la aceste festivități se așteptă mulți oșpeți din întreaga noastră patriă, cari toți vor trebui încuartați, ne luăm permisiunea a recurge la ospitalitatea scumpilor noștri concetățenii și pășim cu rugarea, ca iubitorii noștri oșpeți să le deschidă nu numai inimile, ci și casele lor ospitale.

Anunțarea cvartirelor rugăm a se face la șeful corpului pompierilor Carol Schuster. Dealtmintrelea comitetul de încuartați încă va face un apel în sensul acesta; din partene rugăm a-l primi cu prevenire.

Brașov, Iunie 1899.

Comitetul arangiator:

Al XIV-lea congres regnicolar ungar al pompierilor. Brașov 1899.

nilor cumpărarea de piei de oie din Moldova și exportul de oi grase în Muntenia, și pe cei ce-o fac îi amenință cu confiscarea averilor, și dacă funcționarii vor fi neglijenți în executarea ordinelor regale, va însărcina pe locuitorii din țera Bârsei, ca ei să împedeze exportul de oi din țera. Acestă oprire este cu 100 de ani anterioară datei, când s'a oprit exportul de lână din Scoția, 1598. Acestă se poate explica în două moduri, s'au că regele voia să pună capăt regimului păstorilor al Secelenilor și Țuțușenilor, s'au că el vroia să împedeze numai exportul de oi grase în Turcia peste Muntenia, pentru a-le ține în țera în favorul consumațiunii interne.

Afară de populațiunea băștinașă ocupată cu păstoria, mai erau și coloniile de păstori români, imprăsciați printre alte provincii și popore, ca enclave mai mici și mai mari prin Serbia, Slavonia, Croația, Ungaria de peste Tisa, Galiciia, Moravia, Bosnia, Istria etc., cari trăiau și se guvernau după instituțiunile lor proprii. În centrul slovacimei, în comitatele Arva și Lipto, erau colonii române, cărora la anul 1474

Secțiunea naționalităților redi-viva. „Telegraful Român“ a adus zilele acestea scirea, că unui individ, ce poartă numele *Bucovineanu* (fost înainte *Buchholzer*) i s'a incredințat toate afacerile faimoșei secțiuni a naționalităților, pe care are s'o înlocuiască. „Tel. Rom.“ a mai adaus, că acest *Bucovineanu* a fost și prin Sibiu, făcând vizite pe la unii fruntași și mai ales în cafeneauna *Habermann* se vira printre grupurile românești, ca să afie ceva.

Scirea acesta o confirmă astăzi și „*Egyetértés*“. Luând notă de împărțirile „Tel. Rom.“ foia unghurească face următoarele observări:

„Ne-am interesat de lucru și am aflat isvor destul de bun, că *Coloman Szell*, la recomandarea unui diarist guvernamental, care actualmente e cel mai cu influință, a însărcinat ce-i drept pe *d-l Bucovineanu*, ca să controleze mișcările de presă și politice ale *Românilor*, — lucru care până acum era problema desființării secțiunii de naționalitate — și despre rezultat să-i raporteze din când în când. *D-l Bucovineanu* mai întâi nu este cetățen ungar, al doilea, nesoiind nici un cuvânt unghuresc, nu cunoșce raporturile noastre de naționalitate; al trei-lea, ca diarist român, în România cu totul necunoscut, e absolut imposibil a-l întrebuința și pentru de-a da informațiuni sigure ministrului-președinte unghuresc asupra planurilor de natură mai intimă și mai secretă a politicilor din *București*. În fața activității unei „secțiuni de naționalitate“ organizate în asemenea mod surprinzător și cu așa prevedere înțeleptă, poate în adevăr să privescă ori-cine cu îndreptățită curiositate“.

Dacă va fi așa cum a aflat „Tel. Rom.“ și cum pretinde „*Egyetértés*“, atunci se adevărește și aici asigurarea ministrului *Lukacs*, că guvernul *Szell* în „politica de naționalitate“ va călca în urmele guvernului *Banffy*. Spionajul introdus de acesta rămâne și el, numai metoda s'a schimbat.

Alegerile în România. Și la alegerea colegiului III pentru cameră a învins partidul conservator. „*Isbânda noastră*“, serie „*Timpul*“, a fost așa de mare încât a întrecut chiar ceea ce așteptam“. Eri s'a făcut alegerea colegiului I pentru Senat.

Sfârșitul tratărilor.

Foile din Pesta, ce le-am primit azi, sunt afară din cale vesele putând să constate, că tratările pentru pact între cele două guverne, s'au sfârșit definitiv. În momentele din urmă s'au ivit diferențe, der ele au fost înlăturate în consiliul comun de miniștri, ce s'a ținut alaltă-eri sub președinția *Maj. Sale* în Viena, așa încât s'ar puté dice fără de nici o rezervă, că toate greutățile din calea compromisului au dispărut.

li-se da voie să pască cu turmele lor în pădurile aparținătoare acestor două cetăți, cu condițiunea, ca ei să vină și să declare înșiși numărul oilor și să dea dijmă din 100 de oi 5, ér după 100 de capre, 5 țapi jugăniți. Brânza de Liptau este deci o fabricațiune primitiv românească.

La 1497 se da voie Românilor din ținutul *Lublo*, ca să întemeieze un oraș românesc, *villa valahalis*. Comunele și particularii de acolo țineau multe oi, pe cari le dedeau în grija unui baci *bacsa*, care le păzea cu ajutorul păcurarilor săi *păcular*, care dedea garanția numai pentru oile luate în primire, ér din produse dedea o anumită parte întocmai ca și azi.

Numirea de *vlach*, *wlach*, *walach* o întelnim foarte des între *Slavi*, cum și o mulțime de munți de pășune poartă numiri românești, ca și diferite unelte, scule și modul de-a prepara brânza din laptele de oie, d. ex. munții *Dormitor* în *Monte-negru*, *Măgura* în *Tatra*, brânză de *Liptau*, *Brinzenkăse* etc., atât între *Slavii de Nord*, cât și între cei de Sud.

(Va urma.)

Până acum nu s'a publicat nici un fel de comunicat oficial despre cuprinsul compromisului. Diarele însă scriu unisono, că esența lui stă într'aceea, că pactul se prelungește până la 1907 și tot până la acest termen se reînnoiește convențiile comerciale cu statele străine, cari ar fi înțetate la 1903. Va să dică alianța vamală și convențiile comerciale cu străinătatea espiară în același timp.

Despre statutul de bancă se dice, că va fi introdus de-odată cu proiectele pactului devenite lege. Privilegiul băncii durează până la 1910, dér el pôte fi sistat și la 1907.

Camera ungară ține astăzi ședință. Cu prilejul acesta ministrul-președinte *Szell* raportază despre tratările din urmă și despre cele ce s'au stabilit în conferențele comune. Foile guvernamentale se felicită de pe acum, că partidele din opoziți se vor declara mulțămite cu isprăvile d-lui *Szell*, deore-ce compromisul încheiat la Viena — dic ele — nu se opune nici intereselor țării, nici nu ridică greutăți în calea mersului normal al lucrurilor. Insuși *Kossuth F.* — dice „*P. N.*“ — va declara, că el și partida lui aprobă un pact, care deși costă jertfe, totuși curăță calea dinaintea validității drepturilor țării pentru timpul, când ordinea de azi se va fini.

Cercurile parlamentare din Pesta cred, că până la finea lui Iulie pactul se va puté desbata în cameră, și atunci numai vor începe vacanțele de vară.

Pressa maghiară guvernamentală aduce elogii mari d-lui *Szell*, prezentându-l naivilor, ca pe-un mântuitor al dualismului și ca pe-un urmaș vrednic al lui *Deak*, care a fost creatorul pactului, ér *Szell* e susținătorul și regeneratorul lui. Mai mult, gazetarii unghuri cocoțai pe pedestalul unei mării închipuite, își iau aerul de-a demonstra Austriacilor, că numai „constituționali“ Maghiari au salvat de astă-dată pentru Austria constituțiunea, dându-i putere, ca să-și vadă de lucru și să-și împace naționalitățile, care se sfășie cu atâta înverșunare.

Vorbesc parcă la ei acasă n'ar avea nimic de îndreptat și ca și când Ungaria ar fi cel mai liniștit stat din lume.

Revistă externă.

Căderea cabinetului Dupuy. Franca este într'adevăr țera surprinderilor. Azi sunt înălțați la ceruri unii, mâne vin alții și-i răstornă de pe pedestalul înalt, unde se aflau, ocupându-le ei locul. Numai *Duminecă*, ministrul președinte *Dupuy* era la înălțimea gloriei sale, și étă că Luni cade dela putere în șirul cetățenilor de rând. Intorsătura senzațională din Paris s'a întemplat în chipul următor:

Pentru alergările de *Duminecă* guvernul luase măsurii în stil așa de mare, ca și când ar fi fost în ajun izbucnirea revoluției; a consignat aproape jumătate din garnisóna Parisului. Măsurile acestea însă au fost de prisos, deore-ce acele elemente din societatea franceză, cari obișnuiau să dea splendoroa *Grand Prix*ului, s'au ținut de parte de festivități, ér antisemiții și conservatorii — în încă nu s'au prezentat.

Din cauza acesta în ședința de alaltă-eri a Camerei s'au făcut mai multe interpelări, cerând guvernului lămuriri, că din ce pricină a luat măsuri militare și polițienesc atât de întinse. Ministrul președinte a răspuns, că ziua de Luni a fost sărbătorea republicanilor și că era aproape imposibil de a-se evita ciocnirile dintre poliști și popor, care umpluse stradele. Poliția, duse, n'a avut alt ordin, decât să susțină liniștea și libera circulați pe strade, la ceea-ce ei au și corăspuns conșciențios. Recunoșce, că s'au întemplat arestări, dér poliția a procedat după datoria ce avea.

Guvernul a propus o ordine de di, prin care să se voteze necondiționată încredere. S'au făcut însă alte trei propuneri. Intre altele deputatul *Ruau* a propus următoarele: „Camera este decisă a nusprigini decât un guvern, care apără cu energie instituțiunile republicane și garantază

ordinea publică“. Ministrul președinte *Dupuy* respinge această propunere. Punându-se la vot însă, propunerea *Ruau* a fost primită cu 321 contra 173 voturi și prin acesta cabinetul *Dupuy* a cădut. Când a părăsit camera, ministrul președinte duse: „Cedăm puterea celor mai norocoși, dér nu celor mai curajoși“. S'a dus apoi la *Elysée*, cu toți miniștri, și aici și-au dat dimisia. Președintele *Loubet* a primit'o. În cercurile politice se crede, că va urma un guvern radical.

Germania în contra tribunalelor de arbitrii. Lui „*Daily News*“ i-se telegrafează din Haga, că delegatul german *Zorn* a comunicat în una din comisiunile conferenței de pace, că conform îndrumărilor primite în urmă dela guvernul său, se vede silit a declara, că Germania nu pôte primi principiul tribunalelor de arbitrii stabile. Duse, că planul acesta nu se pôte duce în deplinire. *Impăratul Germaniei* nu se va pleca nici-odată dinaintea unui tribunal, pe care nu l'a numit el și în casuri, cari încă nu s'au dat (?) Părerea împăratului este, că un domnitor din grația lui *Dumnezeu* nu pôte să renunțe la o parte atât de esențială din suveranitatea lui în timpuri critice. Guvernul german escepționază mai departe planul referitor la tribunalele de arbitrii și pentru-că el este prea costisitor și e de părere, că prin astfel de tribunale națiunile ar ajunge la o înrăutățire a situațiunei. — Desfășurările delegatului *Zorn* au produs o impresie penibilă.

SCRIRILE DILEI.

— 2 (14) Iunie.

Sporirea numărului alegătorilor.

Oficioasă „*Pol. Ért.*“ anunță următoarele: „La începutul erei legii, dreptului și dreptății, s'a sporit peste ori-ce așteptare numărul alegătorilor. După informațiuni sigure, ce avem, numărul alegătorilor s'a sporit considerabil în toate cercurile. În cele mai multe locuri s'au sporit cu sutele, în forte multe părți însă cu mii. În capitală (*Budapesta*) sporirea e uriașă“. — Credem. E întrebare însă, dacă sporirea acesta se estinde și asupra cercurilor electorale, în cari naționalitățile constituie majoritatea? Ori dora era „legii, dreptului și dreptății“ devine și în privința acesta un patrimoniu exclusiv maghiar? Se va dovedi la urmă.

Zăpadă și îngheț. Timpul continuă a fi rece, atât de rece, de parcă am fi în *Noemvre*. În toate părțile țării temperatura scădută a pricinuit pagube însemnate în séménături. Din *Agria* se anunță, că alaltăeri diminueță a înghețat și a fost brumă grășă. În *Eperjes* a nins ca ierna, și pagubele sunt esraordinar de mari în séménături. Pe munții *Făgărașului* a nins de asemenea, ér alaltăeri a fost plăoia rece cu grindină. În părțile *Aradului* frigul e mare. Pe la *Șiria* grindina și bruma a nimicuit total cocuruzele și viile. Tot așa și în părțile *Clușului*. În părțile noastre, ale *Brașovului*, temperatura continuă a fi de tot scădută. Azi chiar avem un timp rece ca toamna târziu.

Transferare. *D-l Ion Sântu*, administrator vamal la Iași, a fost transferat dela Iași la *Turnu-Severin*, în aceeași calitate.

Cutremure de pământ. Din *Șopron* se vestesc, că *Sămbătă* s'a simțit acolo un cutremur de pământ. Tot atunci s'au simțit cutremure în *Mödling*, *Gumpoldskirchen*, *Baden*, *Ebenfurt*, apoi în *Kis-Marton*, *Nagy-Marton* și *Darufalva*. Cutremurele întemplantându-se noptea, ele au băgat grăză în populațiune.

Proces de presă. Luni s'a pertrat înaintea Curții cu jurați din Pesta procesul de presă intentat pentru „agitațiune în contra națiunei maghiare“ colaboratorului *Iosif Sculley*, al lui „*Narodnie Novine*“ din *Turoș-Sânt Martin*. Incriminat a fost un articol al profesorului universitar din *Praga* *Bandonin de Courtenay*, tradus și în parte adaptat de *Sculley*. Acusatul a fost con-

damnat la trei săptămâni temniță de stat și o sută cincizeci florini amendă în bani.

Băile din Zizin. După ce băile din Zizin au fost arândate mai mulți ani de-a rândul, pentru sezonul anului acestuia administrarea băilor a luat-o în propria sa regiă orașul Brașov. Sezonul se va începe cu 1 Iulie a. c. Ca administrator al băilor a fost emis vice-notarul Ludovic Kamner. Pentru comoditatea oșpetilor, pentru distracțiunii, excursiunii etc. se va îngriji administrațiunea orașului Brașov.

Mare furt la o bancă unghurească. La banca unghurească „Somogyzei takarekpenzar“ din Kaposvár s'a descoperit di-lele acestea un furt de 36,000 fl. Autorul furtului este contabilul Ungvary K., om în vârstă. El a dispărut deja în 10 l. c. și se crede, că și-a luat drumul spre America, deore-ce odată a mai umblat pe acolo în tinerețe.

Expoziția de făinuri românești se va deschide la Rotterdam la 5 Iunie și va dura până la 15 Iunie st. v. Cele mai mari case de comerț din România iau parte la această expozițiune.

Esamene. Duminecă s'au ținut esamenale anuale ale societății de arme, scrimă și gimnastică din București. Printre numerosul public, care asista, se afla și d-l Take Ionescu, ministrul instrucțiunii publice, care a rămas încântat de acuratețea eseroțiilor gimnastice executate de elevii liceului Matei Basarab și ai Seminarului central, sub conducerea d-lui profesor N. Velescu. Au fost de asemenea bine apreciate esamenalele de oină, de pistol, de înot și de scrimă. După esamene s'a făcut împărțirea premiilor.

Procesul instigatorilor socialiști. Alaltăeri s'a început înaintea tribunalului din Turnu-Măgurele procesul instigatorilor socialiști în ultimele mișcări țărănești, Banghereanu, Ficșinescu și a celor 50 de țărani de-ase-menea implicați. Ascultarea martorilor în număr de 86, durând până la opt ore seara, tribunalul a amânat continuarea procesului pentru ziua de 5 Iunie st. v.

O mare nenorocire s'a întâmplat Vinerea trecută la Iași, pe când un pluton de soldați din regimentul Ștefan cel Mare Nr. 13 făcea exerciții de ochire, sub comanda unui sergent, pe platoul dela Copou, în următoarele împrejurări: Sergentul Bejan era sergent instructor pentru ochire și avea sub comanda sa un pluton de soldați recruți din contingentul 1899. Acest sergent, cu o di mai înainte, trăsese el însuși în țintă cu cartușe diminuate la jumătate. Se vede, că din nebagare de seamă uitase atunci un cartuș în armă. Diminuța, când a plecat la instrucția, sergentul nu și-a mai controlat arma, cu care trăsese în ajun. Ajunsesse cu explicația până la mișcarea cum trebuie să ia omenii arma la ochi și după multe comenzi constatată, că soldații tot nu sunt încă deprinși cu această mișcare, care-l determină să le mai explice încă-odată. Sergentul păși în fața frontului, își luă arma din spinare și execută înaintea soldaților mișcarea, pe care ei nu o pricepeau. Din nebagare de seamă atinse cu degetul trăgaciul și atunci arma luă foc și glonte se oprir în pieptul unui soldat, care era înaintea lui. Toți soldații, la pomenul armei, rămăseseră uimiți. Soldatul lovit se sbătea în dureri teribile la picioarele sergentului. Imediat nefericitul soldat fu internat în spitalul militar și sunt puține speranțe, că va scăpa cu viața. Sergentul fu pus la închisoare, până când instrucția, care s'a și început, va hotărî, dacă ne găsim în fața unui omor cu voită sau prin imprudență. Atâta se mai spune, că acest sergent, când era civil, a mai omorât un om, cu care se certa, pe când jucau popicele, lovindu-l cu o popică în cap, dăr grația faselor, prin care i-a trecut procesul, a scăpat atunci de închisoare.

Dela adunarea despărțământului I. al Asociațiunii.

Revenim așu supra raportului comitetului, prezentat adunării generale de Dumineca trecută cu privire la activitatea sa dela adunarea ținută în Brașovul-vechiu (14 Iunie 1898) până în prezent. Raportul, cum am mai amintit, e foarte voluminos, precis și bine redactat. Ță cupriusul lui:

Membri. Cu deosebit zel a căutat comitetul să înmulțească numărul membrilor. Încă în adunarea din anul trecut s'a constatat, că în urma apelului adresat de el, comitetul a isbutit să înmulțească numărul membrilor în mod foarte îmbucurător. În decursul anului expirat numărul membrilor ordinari s'a mai înmulțit cu 14, 61 al celor ajutători cu 41. Dintre aceștia din urmă, 8 sunt din Râșnov, 1 din Sân-Petru, 5 din Ghimbav, 19 din Satulung și 8 din suburbiul Tocile al Brașovului.

Dacă însă Asociațiunea a avut bucuria de-a dobândi în despărțământul nostru atâta membri noi, ea nu a fost cruțată nici de durerea, de-a perde în decursul anului câțiva membri, unii chiar dintre cei mai valoroși, pe cari mărtea nemiliosă i a răpit din mijlocul nostru. Aceștia sunt: Ieronim Barițiu, funcționar de bancă în pensiune, membru ordinar; Ioan Brun de Lemeni, căpitan suprem în pensiune, membru pe viață; Onisim Buntoiu, comerciant, membru ordinar; Ion Seniuce, secretarul Eforiei școlilor centrale române din Brașov, membru ordinar; Valeriu Bologa, director de bancă, membru pe viață, și Constantin de Steriu, comerciant, membru fondator la proiectata „Casă Națională“ a Asociațiunii. (Numele tuturor acestora au fost pomenite la parastasul, ce a premers adunării, în adunarea și-a exprimat condolența prin sculare și prin oftarea: „Dumnezeu să i odihnească!“) În urma acestor și altor schimbări, despărțământul nostru are de prezent 2 membri fondatori, 6 pe viață, 75 ordinari și 106 ajutători. Cu totul: 189 membri.

Agenturile. În decursul anului comitetul a mai înființat și reorganizat agenturi în Herman, Satulung (parochia Biserica-vechiă) Sân-Petru, Bod, Râșnov, Cristian și Brașov-Tocile, așa că aș avem cu totul 13 agenturi. Mai sunt a-se înființa în: Brașov-Cetate, Brașov-Schei, Dârste, Bacfalu, Turcheș, Cernatu, Satulung (biserica nouă), Târlungeni, Zizin, Puroäreni, Preșmer, Apața, Crisbav, Nou, Hălchiu, Stupini și Vulcan.

Bibliotecile. În privința acestora, raportul face următoarele constatări:

„Cu privire la bibliotecile populare ambulante, cari s'au arătat atât de folositoare și cari au fost primite cu atâta căldură în diferitele comune din despărțământul nostru, în cari au putut circula până acum, avem onore a raporta on. adunării generale, că numărul lor s'a sporit în decursul anului trecut în mod îmbucurător, așa încât pe lângă cele trei, cari se aflau în funcțiune pe timpul adunării din Brașovul-vechiu, s'au mai înființat alte trei nouă (Nr. 4, 5 și 6) și tot-odată s'au repetat bibliotecile Nr. 1 și 2, așa încât de prezent avem cu totul 8 biblioteci populare, constatătoare fiă-care din câte 80—100 vol. în preț de 80—130 fl. și fiă-care aședată în câte-un dulap potrivit și provădută cu câte un duplu catalog.

„Dacă însă în privința bibliotecilor populare putem da onor. adunării aceste îmbucurătoare informațiuni, meritul de căpetenie este al acelor prea stimate persoane, cari, recunoscând însemnătatea acestor biblioteci, n'au pregetat a contribui la realizarea lor parte cu bani, parte cu cărți, înlesnind astfel foarte mult lucrarea comitetului. Și cu bucurie înregistrăm, că între sprijinitorii bibliotecilor noastre populare numărăm reprezentanți din toate clasele noastre sociale, săteni și orașeni; plugari, funcționari și comercianți; bărbați și femei, — dovadă, că zelul pentru cultură a prins rădăcină în întregă societatea noastră, și de altă parte, dovadă, că publicul nostru, cu toate împrejurările grele, în cari trăesece, este gata a sprigini ori-și-ce întreprindere menită a contribui la înaintarea poporului nostru.

„Anume, între aceia, cari au dăruit cărți pe seama bibliotecilor populare, înființate da desp. nostru, însemnăm pe următorii domni resp. corporațiuni: 1) Prea On. Comitet central al „Asociațiunii“: un es. din „Agrologia“ de Dr. G. Maior; 2) Alecsandru Bogdan, voluntar în Viena: 5 cărți; 3) A. Bârseanu, profesor: 50 es. din broșura sa „Învățăminte din viața Metr. Andrei Șaguna“; 4) Mircea Maior, student

în București: 9 cărți; 5) Ion Socaci, profesor: 5 es. din scrierea sa „Dreptul cambial“; 6) I. Săbădeanu, comerciant, 9 cărți și 6 broșuri; 7) I. Lăpădatu, student universitar: 50 es. din scrierea părintelui său: „Asupra situațiunii“; 8) Iuliu Grofșoreanu, învățător în Galșa (com. Aradului) 5 es. din lucrarea sa: „Scrieri pentru popor“; 9) Dion. Făgărășianu, profesor: 5 es. din broșura „Pace vouă“ și 2 es. din „Geografia p. școlile medii“ vol. III; 10) I. Totan, învățător în Drăgășeș (Rom.) 4 broșuri; 11) G. I. Pitiș, prof. în București 53 es. din scrierea sa: „Serbările junilor în Brașov“.

„Un dar de-o deosebită valoare ni-a făcut d-l I. G. Bibicescu, director de bancă în București, care pe lângă 9 cărți de valoare, dăruite astă toamnă, a mai dăruit în timpul din urmă pe seama bibliotecilor noastre populare 23 scrieri de ale autorilor noștri celor mai de frunte în 33 volume, aprăpe toate legate, și toate volumele, afară de 2, în câte 4 exemplare.

Afară de aceea în zilele din urmă am primit un alt dar dela d-l Ion Kalinderu, tot din București, care a binevoit a ne trimite 27 cărți și broșuri, de-ase-menea foarte prețioase.

„Dela d-l G. Zănescu, comerciant în Brașov, am primit un dulap, potrivit pentru instalarea unei bibl. populare.

„Cu bani au binevoit a contribui următorii: 1) Simeon Damianu, adv. în Brașov, care a binevoit a dărui încă la adunarea din Brașovul-vechiu suma de 20 fl., 2) Agentura noastră din Herman 8 fl. 42 cr., 3) Ion Șușu, econom în Ghimbav 1 fl., 4) Oșpeții români dela restaurantul „Împăratul român“ din Brașov 8 fl. 85 cr., 5) Dr. Nicolae A. Popovici, avocat în București 2 fl., 6) Agentura din Feldiara 6 fl. 42 cr., 7) Dumitru Ilie, econom în Râșnov 1 fl., 8) G. I. Pitiș, profesor în București 3 fl. 24 cr., 9) Dragomir Pulpaș, comerciant în Brașov 1 fl., 10) Reveica St. Chicomban din Brașov 1 fl., 11) Dumitru Brăneș din Brașov 1 fl., 12) Ion Navrea din Brașov 1 fl., 13) Valeriu Morariu, cand. de avocat, 2 fl. (Va urma.)

Brașov, 11 Iunie n. 1899.

— Fine. —

3) „Tribuna Poporului“, pe semne, pentru a mă înfrica, pomenesc în articolul său, că i-s'au scris despre persoana mea „și altele, dăr atâta ajunge“. La această nouă înșinurare trebuie să reflectez, că am conștiință cu desăvârșire curată și ori și când aș fi în stare a da seamă de faptele mele publice și private înaintea ori și căru for. Dacă „Tribuna Poporului“ scie despre mine lucruri compromițătoare, să nu mă cruțe, poftescă a-le publica: eu aștept enunțațiunile ei cu cea mai mare liniște sufletească. Bange machen, gilt nicht.

4) Dăr ce voesc această foie cu constatarea, că eu sum avocat? Voesc ore să afirm, că a fi avocat este sinonim cu a fi om de nimica! Dacă această voesc să afirm păcătoșă, atunci fără ca să-mi fac mie și colegilor mei români elogii, trebuie să constat, că un avocat român în ori ce cas și în toate privințele stă cu mult mai sus, ca exist-nțele catilinare simbriate din redacțiunea „Tribunei Poporului“, cari deoă nu se înființa această foie, preau pe sub garduri.

5) Afirmățiunea, că părintele archimandrit Hamsea era să între în tovărășia noastră de băi și că acum, nefind ales de episcop, nu ar avé cu ce intra, este atât de stupidă, încât nici mai trebuie desmînțită.

În fine trebuie să declar, că nu am nici timpul, nici plăcerea de-a mă ocupa cu gnuoiul spiritual pe care-l produce „Tribuna Poporului“, și pentru aceea de aș începând voiți ignora toate calumniile și invențiunile murdare îndreptate în contra persoanei mele, pe cari după esperiențele mele de până acum, păcătoșă de bună speranță ar fi în stare pe viitor a-le zămisli.

Ocașiunea, ce mi-s'a dat de-a mai lua odată cuvântul la cestiunea trădării dela Arad o întrebunțez pentru ca să reduc la valoarea lor reală câte-va minciuni aruncate în lume de „Tribuna Poporului“ privitoare la ținuta politică a părintelui archimandrit Hamsea.

Este neadevărat, că părintele Hamsea ar fi membrul partidului liberal. Părintele Hamsea, după cum am aflat din isvor demn de credință, din anul 1884 încôce nu

a luat parte la nici un fel de acțiune în ceea ce priveșce politica militantă. Părintele Hamsea nu are cu partidul liberal nici un fel de legătură.

Nu este adevărat nici aceea, că părintele Hamsea cu ocașiunea alegerii de episcop ar fi primit voturile „Controlistilor“. „Controla“ este o foieță nebagată în seamă și nu are în Sinodul din Arad nici un aderent.

Cele 30 voturi, pe cari le-a primit Goldiș, se impart însă în 3 grupuri:

a) 10 voturi ale amicilor lui personali și omenii guvernului (juđi de tribunal, solgăbirii și deputați dietali);

b) șese voturi câștigate prin fel de fel de manevre, așa d. e. votul referentului din senatul bisericesc, Grozea, care aré în Sinod pe tatăl său, fratele său, un cumnat și un cuscru și căruia i-s'a promis vicariatul dela Oradea-mare;

c) 12—13 voturi date de omenii „Tribunei Poporului“.

Pe lângă părintele Hamsea au votat d-nii Babeș, Mocsonyi, Ungureanu, Rotariu, Antonescu, Zigre etc.

Aceste date, în a căror autenticitate mă încred, dovedesc, că dacă ceea ce se afirmă, dăr încă nu s'a constatat, a existat în Arad un sistem păgubitor al neamurilor, atunci diecesa prin alegerea lui Goldiș nu a câștigat nimica, pentru-că în locul „sistemului“ delăturat, a ajuns un alt sistem păgubitor și în privința națională, la care se pôte aplica cel puțin proverbul german: „Es kommt selten etwas Besseres nach“.

Acestea am aflat de lipsă a le spune.

Dr. Eugen de Lemeny.

NECROLOG. Paraschița Babeș născ. Guiman, în numele său și al tuturor rudeniilor, face cunoscută trecerea din viață a iubitului său soț George Babeș, cancelist pretorial în Bran, care după lungi și grele suferințe astăzi la 1 oră p. m. în etate de 35 ani și în al 8-lea an al căsătoriei și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului.

Rămășițele pământești se vor transporta spre vecinică odihnă Joi în 3 (15) Iunie la orele 2 p. m. în cimiterul bisericeii gr. or. din Pôrta-Bran.

N.B. În loc de cununii peritoare amicii defunctului din loc au decis a se depune sume în bani la fondul Reuniunii române pentru ajutorarea înființării internat la școla română de fetite din Bran.

Bran, 1 (13) Iunie 1899.

Fie-i țărina ușoră și memoria binecuvântată!

DIVERSE.

Generațiunile domnitorilor în decadență. O revistă franceză constată cu tristetă, că din generațiune în generațiune constituția trupescă a domnitorilor devine tot mai mică și mai debilă între alții amintesc de regele Danemarcei Cristian I, care a avut o înălțime de 7 urme. Cristian IX însă, actualul rege al Danemarcei, este numai de 5 urme și 11 policari, 61 fiul acestui din urmă, regele Greciei, e numai de 5 urme și 7 policari. Împăratul Germaniei Wilhelm I avea o înălțime de 6 urme, Wilhelm II însă nu-i mai înalt de 5 urme și 6 policari. Petru cel mare, Țarul Rusiei, era mai înalt de 7 urme, pe când Țarul Nicolae II este numai de 5 urme. Moștenitorul de tron al Italiei este atât de mic, încât nici n'a cutezat până acum să se măsore.

Cel mai mare vapor al lumii a început să circuleze mai zilele trecute sub numele de „Oceanic“. Vaporul e posesiunea societății „White Star“. Lungimea lui e de 209 metri, lățimea de 20-7 metri, adâncimea de 15 m., 61 deplasamentul de 29.000 tone. „Oceanic“ e construit pentru 410 călători de clasa primă, 300 pasageri de clasa a doua, și 1000 călători de clasa a treia.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Dr. Sterie N. Ciurcu.

IX Pelkangasse Nr. — 10, Viena.

Consultațiui cu celebritățile medicale și cu specialiști dela facultatea de medicină din Viena.

